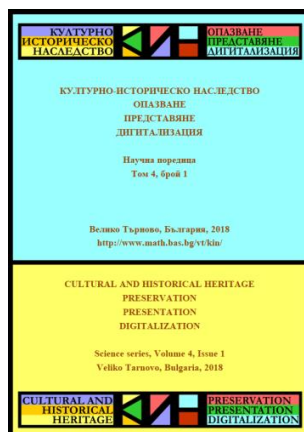

*Science series
Cultural and Historical
Heritage:
Preservation,
Presentation,
Digitalization
Volume 4, Issue 1, 2018*

*Editors
Petko St. Petkov
Galina Bogdanova*

*Institute of Mathematics and
Informatics, BAS*

*RPL “P. R. Slaveykov”
Veliko Tarnovo, Bulgaria*

*ISSN: 2367-8038
Web: <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>*

*Научна поредица
Културно-историческо
наследство:
опазване,
представяне,
дигитализация
Том 4, брой 1, 2018*

*Редактори
Петко Ст. Петков
Галина Богданова*

*Институт по математика
и информатика, БАН*

*РНБ „П. Р. Славейков”
Велико Търново, България*

Pavlina Vladeva

30 Years Club in Domestic Culture “Nadezda”, Veliko Tarnovo

Pages 80-89

Павлина Владева

30 години клуб по битова култура „Надежда“, Велико Търно-

ВО

Страници 80-89

http://www.math.bas.bg/vt/kin/files/papers/4_1/05-KIN-4-1-2018.pdf

Материалите в сборника са обект на авторско право.

Разрешение за направа на електронни или хартиени копия на част или на цяла публикация за лично или обучително ползване се предоставя без заплащане, при условие, че копията не са направени или разпространявани с цел печалба или търговска изгода и че копията са съпроводени с това съобщение и пълно цитиране на първата страница. За копиране под друга форма, за препубликуване или публикуване на сървър се изисква предварително специално разрешение и/или заплащане.

Том 4, брой 1, 2018, ISSN: 2367-8038, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Научни редактори:

проф. д-р Петко Ст. Петков, доц. д-р Галина Богданова

Технически редактори:

гл. ас. д-р Николай Ноев, гл. ас. д-р Калина Сотирова-Вълкова, гл. ас. д-р Галя Георгиева-Цанева, Паскал Пиперков

© Авторски колектив, 2018

Издание на:

Институт по математика и информатика към Българска академия на науките
Регионална народна библиотека „П. Р. Славейков”, гр. В. Търново, България
Съюз на учените в България, клон Велико Търново, България

This work is subject to copyright.

Permission to make digital or hard copies of portions of this work for personal or classroom use is granted without fee, provided that the copies are not made or distributed for profit or commercial advantage and that the copies bear this notice and the full citation on the first page. To otherwise reproduce or transmit in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, or by any information storage retrieval system or in any other way requires written permission from the publisher.

Volume 4, Issue 1, 2018, ISSN: 2367-8038, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Editors:

Prof. Phd. Petko St. Petkov, Assoc. prof. Phd. Galina Bogdanova

Copy editors:

Assist. prof. Phd. Nikolay Noev, Assist. prof. Phd. Kalina Sotirova-Valkova, Assist. prof. Phd. Galya Georgieva-Tsaneva, Paskal Piperkov

© Editors, authors of papers, 2018

Published by:

Institute of Mathematics and Informatics at Bulgarian Academy of Sciences
Regional Public Library “P. R. Slaveykov”, Veliko Tarnovo, Bulgaria
Union of scientists in Bulgaria, Veliko Tarnovo branch, Bulgaria

СЪДЪРЖАНИЕ / TABLE OF CONTENT

Предговор	5
Preface.....	7
Съдържание / Table of Content	9
Sabin Popovici , O Ipoteză în Ceea ce Privește Identificarea Proprietarului Villae – I Din Cartierul Artizanal al Romulei.....	11
Sabin Popovici , A Hypothetical Relationship with Regard to the Identification of the Villa's Property's Identification from the Romanian Artisan Cartier.....	11
Светлана Венелинова, Валери Григоров , Селищната система през праисторическата епоха по горното и средното течение на река Голяма Камчия. Етапи и методи на проучване	25
Svetlana Venelinova, Valeri Grigorov , The Settlement System from the Prehistoric Period on the Upper and the Middle Stream of the Golyama Kamchiya River. Stages and Methods of Research	25
Гая Георгиева-Цанева, Галина Богданова , Първи стъпки към използването на облачните изчисления при цифровизацията на културното наследство и осигуряване на сигурността в дигиталната конверсия и съхранение на информацията	57
Galya Georgieva-Tsaneva, Galina Bogdanova , First Steps to the Use of Cloud Computing in Digitalization of Cultural and Historical Heritage and Security in the Digital Conversion and Storage of Information	57
Донка Колева , Читалища от 19 век – домове за просвещение и национално съзнание, пазители на българските традиции.....	69
Donka Koleva , 19 th Century Community Centres (Chitalishta) – Homes of Enlightenment and National Consciousness, Guardians of Bulgarian Traditions.....	69
Павлина Владева , 30 години клуб по битова култура „Надежда“, Велико Търново	80
Pavlina Vladeva , 30 Years Club in Domestic Culture “Nadezda”, Veliko Tarnovo	80
Евгени Коев , Праисторическа керамика от проучванията в пещерите в района на гр. Велико Търново... 90	90
Evgeni Koev , Prehistoric Ceramics Found During the Research in the Caves in the Veliko Tarnovo Region.....	90
Евгени Коев , Пещерата „Утроба“ и скалният култов комплекс около нея в долното течение на река Осъм, Централна северна България.....	100
Evgeni Koev , The “Utroba” Cave and the Crown Cultural Complex Around It in the Lower Treatment of the Osam River, Central North Bulgaria.....	100
Паскал Пиперков , Идеи за поклоннически културни маршрути в Северен Централен район и в Северозападен район на България.....	116
Paskal Piperkov , Ideas for Cultural Routes for Pilgrimage in the North Central Region and the North West Region of Bulgaria	116
Михаела Кръстева , Предизвикателства в опазването, съхраняването и представянето на културно-историческо наследство.....	126
Mihaela Krasteva , Challenges in Protecting, Preserving and Presenting Cultural and Historical Heritage	126
Жолт Ласло Маркус, Тибор Скалицки, Габор Капоши, Миклош Вереш, Детелин Лучев , Индивидуален туристически аудио пътеводител GUIDE@HAND и приложения за български културни активи	142
Zsolt László Márkus, Tibor Szkaliczki, Gábor Kaposi, Miklós Veres, Detelin Luchev , Individual Travel Audio Guide GUIDE@HAND and Applications for Bulgarian Cultural Assets.....	142

Калина Сотирова-Вълкова, Институционализираното наследство в 21 век. Методология за дигитализация и е-битие..... 155

Kalina Sotirova-Valkova, Institutionalised Heritage in 21 Century. Digitalization Methodology and e-Being 155

Публикации по проект „Модели и концепции на сериозни образователни игри чрез свързани мултимедийни ресурси от военно-историческото наследство“ с номер на договор с фонд „Научни изследвания“ (ФНИ): ДМ 02/3 167

Publications under the Project “Models and Concepts of Serious Educational Games through Related Multimedia Resources of the Military-Historical Heritage” under the Contract Number with the Scientific Research Fund (NSF): DM 02/3 167

Галина Богданова, Николай Ноев, Защита на цифрови ресурси в областта на културното наследство в библиотеки, музеи, архиви и галерии в Северна и Централна България..... 168

Galina Bogdanova, Nikolay Noev, Protection of Digital Resources in the Field of Cultural Heritage in Libraries, Museums, Archives and Galleries in Northern and Central Bulgaria 168

30 ГОДИНИ КЛУБ ПО БИТОВА КУЛТУРА „НАДЕЖДА“, ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Павлина Владева

*Клуб по битова култура „Надежда“, Читалище „Надежда -1869“,
Велико Търново, България*

30 YEARS CLUB IN DOMESTIC CULTURE “NADEZDA”, VELIKO TARNOVO

Pavlina Vladeva

*Club in domestic culture “Nadezda”, Community centre “Nadejda -1869”,
Veliko Tarnovo, Bulgaria
e-mail: pvladeva@gmail.com*

Abstract: Followers of the old Bulgarian tradition in folk arts are a number of amateur-applied artists, including members of the Home culture club Nadezda Hope – 1869 – Veliko Tarnovo, which in 2017 celebrates the 30th anniversary. The beginning of the club was launched in 1987 from a heart woman Tsvetanka Dacheva. She was able to gather and unite 46 women from different professions, but with impressive skills who care for home, protect and recreate the authentic national clothes, home decoration and culinary. The main aim of the club placed at the beginning is to preserve and renew the tradition in the development of the ancient handicrafts. To promote their work the club organizes regular exhibitions. Traditional exhibitions for Christmas, Baba Marta, the celebration of the city Veliko Tarnovo, Easter turned the club into one of the emblems of Nadezda 1869. Today, the club has 20 members and its chairman is Pavlina Vladeva. Women master of crafts managed to take the most rational of Bulgarian tradition, cleverly combining it with foreign ones and create new models woven harmoniously into the modern interior with unique and shining light, strive to preserve and love to pass on to future generations historically formed life, spirituality and culture of our people. Bulgarian and foreign tourists passing through Veliko Tarnovo take from shops and bazaar exhibi-

tions knitting, embroidery of martenitza as a memory of contiguity with the history and culture of medieval Tarnovo.

Keywords: Centre Community "Nadejda – 1869", Club in Domestic Culture "Nadejda" with Centre Community "Nadejda -1869", Folk Art, National Clothes, Home Decoration and Culinary, Tradional Exhibitions

Резюме: Продължители на старата българска традиция в областта на народното художествено творчество са редица самодейци-приложници, сред които са и членовете на Клуба по битова култура при читалище „Надежда -1869“ Велико Търново, който през 2017 г. чества 30-годишен юбилей. Началото на клуба е поставено през 1987 г. от една сърцата търновка – Цветанка Дачева. Тя успява да събере и обедини 46 жени от различни професии, но със завидни умения, които милеят за родното, защитават автентичното и националното в областта на облеклото, уредбата на дома и кулинарията. Главната цел на клуба, която се поставя при самото учредяване, е да се съхрани и обнови традицията в изработването на стари ръкоделия. За популяризиране на своята работа клубът организира периодично изложби. Традиционните изложби за Коледа, Баба Марта, Празника на града, Великден превръщат клуба в една от емблемите на читалище „Надежда -1869“. Днес, Клубът по битова култура има 20 участнички и негов ръководител е Павлина Владева. В своите произведения майсторките-приложнички съумяват да вземат най-рационалното от българската традиция, умело съчетавайки я с чуждата, и да създадат нови модели, вплетени хармонично в съвременния интериор, и грееци със самобитна светлина. Българските и чуждестранни туристи, преминаващи през Велико Търново отнасят от магазините и изложбите-базари плетиво, бродерия или мартеница, като спомен от съприкосновението с историята и културата на средновековния Търновград.

Ключови думи: Читалище „Надежда -1869“, Клуб по битова култура „Надежда“ при читалище „Надежда -1869“, Народно художествено творчество, Националното в областта на облеклото, Уредбата на дома и кулинарията, Традиционни изложби

Читалище „Надежда – 1869“ е най-старото културно огнище във Велико Търново. То е национален паметник на културата с историческо значение. От него в града водят своето начало библиотеката, музеят, картинната галерия, театърът, оперетата, киното. Преди 30 години в читалище „Надежда – 1869“ намери своя пристан Клубът по битова култура „Надежда“. Той беше създаден от родолюбката Цветанка Дачева през 1987 г. Тя е правнучка на укривателката на Васил Левски в Троян – баба Дона Милина. Била е народна лечителка. Учасствала е със свои домашно тъкани шаяци на панаира в Орешака. Генетичната памет не изневерява и госпожа Дачева е свежият филиз в дървото на рода, продължавайки завещаното. Тя е възпитаничка на Стопанското училище „Мария Попова“ в старопрестолния град. Има богат опит в ръководството на кръжоци и клубове с ученици и възрастни. Читалищното настоятелство с председател н. с. Нивяна Бъчварова прегръща нейната идея за клуб. Тя става художествен ръководител и успява да открие и приобщи 18 търновки, които умеят да плетат, шият и бродират и искат да съхранят завещаното от бабите и поколенията. Всяка от тях има свой професионален път, но едно ги обединява – обичта към родното в областта на облеклото, уредбата на дома и кулинарията. Ентусиазирано и патриотично госпожа Дачева пише:

*„Годините като птици отминават
и само спомени във нас остават
Косите вече посребряват.
Ръцете ни се уморяват.
Но никоя от нас не ще
самичка да се предаде –
Нали се българка зове!
Че кой на младите тогаз
ще им покаже, предаде
събраното от векове –
от баби, майки и бащи.
И българското защити.“*

При самото учредяване на клуба се поставя главната цел – да се съхрани и обнови традицията в изработването на стари градски ръкоделия: фриволите, поанлас, филе, битова тъкан, художествена бродерия, макраме, текстилни пана, апликации и др. Ето какво споделя Дачева в своята книга „Претворено с любов“ за началото на дейността в

клуба: „С нетърпение се очакваха четвъртъците, когато всяка от жените с гордост показваше какво ново е изработила в къщи, след което се залавяха за работа – едни на станчетата за коланчета, други на хоризонталния стан тъчаха торбички или възглавнички, на правия стан се опитваха да тъкат килими, четвърти плетяха. Изобщо за всяка жена се намираше подходяща работа, а лицата грееха виждайки каква красота излиза изпод ръцете им. Аз също тайно се гордеех, че съумях да създам радост за тези жени, някои от които бяха в напреднала възраст, но дадената възможност за изява топлеше душите им.“.

Устременият темп на живот, насищането на домашния бит и обществените места с техника от най-различно естество, като че ли автоматически отдалечават човека от миналото на предците му. В днешното време на електронни технологии се рушат битовите и духовните му връзки с традицията. И в този случай дали не се пренебрегва онова нещо от традицията, което винаги е укрепвало и обогатявало нашето историческо съзнание и култура? И дали не обеднява в известна степен своеобразието на нашия национален бит? На този тревожен въпрос във времето вече 30 години се противопоставя клубът със своята дейност. Аранжираните през периода изложби от ръчно изработени изделия отговарят на този въпрос. Те показват сътвореното от търновки и са визуален израз на творческите търсения и успешната реализация.

Цветанка Дачева обмисля всяка нова изява. За популяризиране работата на клуба се аранжират камерни изложби в предприятия, социални домове, училища. Събират се суми от дарителници. С тях се подпомага закупуването на необходимите материали. Тъканите изработвани, собственоръчно от българката през вековете са принос към материалната и духовна култура на народа ни. **Българската шевица** е неотменна част от везбената украса на мъжката и женската риза, в нея е извезан стремежа към красота. Езикът на нашия народ говори с цветовете на хилядите бодчета, вшити върху грубото платно на селската риза. Българската бродерия се практикува в нашия клуб като се извезват карета, тишлайфери, покривки и др. Прекрасни са шевиците на Цветанка Дачева, Мария Старирадева, Мария Иванова, Мария Петкова, Мария Чертоянова, Славка Личева, Петя Корфоновозова, Ивелина Митева.

Коланите, тъкани на корите са двулицеви. Били са разпространени в Европа и Азия. Изработват се на специални станчета. У нас те са част от традиционната женска носия през Възраждането. На тях девоичките са изтъкавали имената на приятелките си и на сватбата си, им ги дарявали. В музея ВУС може да се види колан със следния текст: „Търново се освободи на 7 юли 1877 г.“. Цветанка Дачева беше изкусна при изработването на колани.

Престиж на клуба е участието в Националния панаир-изложба на народните художествени занаяти в с. Орешак през 1989 г. Показани са карета и тишлайфери – българска бродерия, вълнени чорапи, покривки на една кука, макраме, тъкани вълнени пана. Участнички са: Маргарита Петрова, Мария Старирадева, Цветанка Дачева, Гинка Аврамова.

Една поговорка гласи: „Жена, която не знае да плете си приготвя тъжна старост.“. Плетенето на 2 игли е и си остава едно от най-старите и най-усъвършенстваните ръкоделия. То е останало непроменено. Старите плетки се видоизменят, излизат нови видове, но начинът на изплитане на бримките остава един и същи, без разлика дали плетем с 2 или 5 игли. Изкуството да се плете е било необходимост и всяка домакиня е трябвало да го знае. През 19 век и до Първата световна война плетенето се ограничава в изработване на чорапи и дантели. След Първата световна война се плетат блузи, костюми, рокли, шалове, шапки, възглавници, одеяла, пердета, мильо, покривки. **Плетивата на 1, 2 и 5 куки** се изработват от нашите жени с голяма любов, в тях те влагат нови идеи и хрумвания. Интерес предизвикват изделията от дантели, монтирани към избродирани платове. Много често търновки си избират новите модели на изложбите на клуба. Майсторки на тези плетива са: Тотка Пенчева, Мария Тарапанова, Иванка Маринова, Иванка Стоянова, Мария Иванова, Мария Петкова, Мария Чертоянова, Петя Корфонозова, Маргарита Кисьова, Стефка Матеева, Иванка Стоянова. Петя Корфонозова се е специализирала в **плетенето на детски дрешки**.

Задължителна част от традиционното облекло в миналото са **домашно плетените** чорапи от вълнена прежда. Декоративните мотиви, с които са украсени са геометрични или растителни орнаменти. Чорапите са запазена марка на Мария Петкова.

Дантелите, изплетени в техниката **поан-лас** се появяват още в 16 век във Франция Наподобяват брюкселската дантела. В България се практикува от Възраждането. Моделът се рисува върху оризова хартия и се тропосва върху матрица. В основата и са различни видове ширити, изплетени на една кука. От тях се сглобяват изящни фигури с игла с т. н. цепен бод. От поан-лас се изработват покривки, пердета, салфетки, аксесоари към дамски облекла и други. Красиви са изделията на Радка Иванова, Славка Личева, Тотка Пенчева.

По техниката **фриволите** се изработват фини дантели. **Френската дума** фриволите в буквален превод означава – лекомислие, суетност. Названието показва, че ръкоделието е леко. Известно е от 12 век почти във всички страни на Европа, най-напред във Франция. В Италия, Испания и Ориента се възприема масово. Тъй като е било за украса на скъпите дамски тоалети са използвали копринени шнурове и златни конци. Плете се със специална совалка и се правят стегнати възли. Цветанка Дачева, Славка Личева и Геновева Тошева свършено усвоиха това трудно, но красиво плетиво. През 1991 г. Славка Личева и Геновева Тошева проведоха и едномесечен курс по теория и практика по фриволите и поанлас.

Филето е едно от най-старите ръкоделия. То произлиза от френската дума *le filet*, което означава – мрежа за риба. Води началото си от времето, когато първобитните хора са използвали мрежите за ловене на риба и дивеч. Използва се совалка-игла. Изделията са нежни и фини. Днес се владее от малко хора. Цветанка Дачева и Мария Петкова го практикуват.

Калоферската дантела или **брюкселска** е дошла от Белгия. В България се практикува от Възраждането. Това изкуство е едно от най-трудните и се работи у нас от малцина. Изисква се много време, труд и постоянство. Това беше хобито на Мими Добрева, може би единствената майсторка във Велико Търново. Тя подхождаше иновационно и създаваше нови модели. Беше сътрудник на канадско списание за брюкселска дантела, където се публикуваха нейните картини, покривки, пана. Черпеше вдъхновение от неповторимата българска флора.

Изкуството **макраме** е пренесено в Испания от мавританците. Оттам се разпространява в цяла Европа. Запазва се в някои френски манастири. Думата е от арабски произход. Използват се тънки или де-

бели преди, силно усукани, напомнящи шнур. Техниката се усвоява лесно, тъй като има три основни вида възли и от техните комбинации се получават разнообразни мотиви. Резултатът е прелестен. Изработват се абажури, пана, чанти, колани, медальони, мартеници, кашпи за саксии, за украса и гарнитура на дрехи. Изявена майсторка на макраме в клуба е Кина Кузнецова.

Апликациите са част от дейността на клуба. При апликациите се използват едноцветни тъкани за основа, а мотивите са с опростена линия. Важно условие е материалите за направата на едно изделие, да са от един и същи вид. Работи се и с шаблон. Апликациите се пришиват върху основата с гъст зиг-заг и фестон бод. Мария Старирадева беше майсторка на апликирането. Нейната запазена марка са кукли, ръкохватки, игленици, възглавнички, украса за Коледа, Баба Марта и Великден.

Мартениците са важна част от дейността на клуба, а изложбите с мартеници радват търновци, български и чужди туристи, които споделят: „За сръчността и таланта няма граници, нито може да ги спре кризата. Дивни по хубост, чудни по красота, възхитителни са всички мартеници.“. Закичването с мартеници е една от най-обичаните и жизнени български традиции. Българите в чужбина не са особено сплотено племе, не винаги се гордеят с националността си. Това съм го изпитала зад граница. Но, има един ден в годината, когато можеш да разпознаеш сънародниците ни по улиците на света – това е Първи март. Всеки държи да демонстрира, че е българин и то точно чрез мартеницата, с която се е закичил. Мартениците, сплотяват може би повече, отколкото общият език. Днес, когато много българи живеят в други страни и на други континенти, традицията се пренася. В днешния глобален свят тя е един символ на национална идентичност, маркиращ българската етническа общност. Мартеницата стана културен знак, който пътува по целия свят и е своеобразен посланик на България. Вече 30 години търновските мартеници, изработени от нашия клуб пътуват до близки и далечни страни и са своеобразна емблема на града ни. С вродените си добродетели и човеколюбие в трудните години на прехода жените извършваха благотворителна дейност. Те подаряваха мартенички на ЦДГ „Пролет“, Помощно училище „Св. Теодосий Търновски“, Дом „Майка и дете“ – Дебелец, Дома за слепи хора в с. Пчелище, Старчески дом във Велико Търново и други. Ненадми-

ната майсторка с мартениците „търновска царица“ и „болярка“ беше Мария Старирадева. Красиви и разнообразни като модели са мартениците на: Мария Иванова, Мария Петкова, Мария Чертоянова, Славка Личева, Петя Корфоновозова, Иванка Стоянова, Ивелина Митева. В клуба се проведе обучение на ученички от Старопрестолна гимназия по икономика за изработване на плетива и мартеници. Жените предадоха своя опит и умения на девойките. Проектът беше осъществен през ноември-май – 2006-2007 г. по международна програма „Сократ“.

Традиционните изложби-базари за Коледа, Баба Марта, Празника на града, Великден превръщат клуба в една от емблемите на читалище „Надежда – 1869“. Провежданите томболи подпомагат финансовите разходи по реализиране на цялостната дейност. През 1993 г. Цветанка Дачева е избрана за почетен председател, а Мария Старирадева става художествен ръководител на клуба. Всяка от участничките в изложбите има свое запомнящо се представяне с индивидуалното си майсторство. С много труд и любов са аранжирани изложбите: „От раклата на баба“, „Пролетно настроение“, „Празнична изложба бит и душевност“. Трябва да отдадем заслуженото и на дългогодишната секретарка на читалището Таня Петрова, която с усета си за красота и визия умело аранжираше изложбите.

През 2003 г. Тотка Пенчева стана майстор и член на Задругата на майсторите на народните художествени занаяти. Оптимизъм в клуба внасят най-новите членове Ивелина Митева, Надя Кула и Елка Колева. Японското изкуство оригами, което упражнява Елка Колева намира радушен прием в нашите изложби. Модата като културен феномен паралелно с традицията обогатява и развива днешните традиционни ценности. Тя взаимодейства с други култури или с елементи от тях. Изпълнява ролята на филтър при подбора на новото, но и при превръщането на чуждото в свое. През последните години клубът работи със СОУ „Емилиян Станев“ и ОУ „Св. Патриарх Евтимий“. Под методическото ръководство на учителките д-р Надя Кула, Галина Генчева, Ивелина Митева, Павлина Владева учениците изработват картички, мартеници, коледни украшения и др. Поздравяват ни с програми и се включват в нашите изложби. По този начин се предават традициите. Децата са щастливи да участват с изделия изработени собственоръчно и да дават своите първи интервюта пред търновските медии.

Членовете на клуба осъществяват творчески срещи, които ги обогатяват и разширяват кръгозора им във Велико Търново в музеите и библиотеките на града. Те посещават изложби, презентации на книги, слушат лекции. Колективното посещение на спектакли, концерти, празници обогатява клубния живот. Промоциите на книгите на Цветанка Дачева „Претворено с любов“ и „Дона Милина“ и на Павлина Владева на стихосбирката „Слънчеви знаци“ и етнографското изследване „Велико Търново в калейдоскопа на времето“ се превръщат в истински празници.

Незабравими са посещенията в Русе, Габрово, Троян, Орешака, Троянски манастир, Дряновски манастир, Соколски манастир, Елена, Трявна, Арбанаси и др. Ползотворни бяха срещите в етнографските музеи, където се виждаха автентичните пердета, дантели, покривки. Докосвайки се до тези съкровища на културното ни наследство, съхранили старата градска уредба се раждаха новите идеи, които жените впитиха в бъдещите си творби. Жените от клуба празнуват заедно рождени, имени дни, юбилеи. Традиция е да се отбелязват Никулден, Коледа, Бабин ден, 8 март, Великден. Ритуалите и традиционната трапеза сплотяват колектива. Кулинарните изненади от изпитани стари рецепти от „бабиния тефтер“ сега се събират и ще излязат в специална книжка.

Нашите благодарности към председателя на настоятелството на читалището арх. Донка Колева-Радева и нейния екип. Изказваме благодарност на н. с. Нивяна Бъчварова и Тошо Кръстев – бивши председатели, на члена на настоятелството д-р Иван Александров, който помага винаги на клуба.

Клубът по битова култура „Надежда“ работи през два века. Той е утвърдена самодейна формация заела достойно място в културния календар на Велико Търново. В него досега са участвали над 70 търновки. Много от тях не са сред нас, но на изложбата са техните творби, ние ги помним и им отдаваме дължимото. Жените от клуба успяха да се впишат в новите реалности, настъпили след големите обществено-политически промени, настъпили в България през 1989 г. Най-добрите се наложиха в условията на пазарната икономика. Те постоянно сверяват своя часовник с вкуса и изискванията на потребителите. Гостите от големия туристически поток преминаващ през Велико Търново и Арбанаси отнасят - плетиво, бродерия или мартеница - су-

венир-спомен от средновековната българска столица. Клубът успя да оцелее в нашето консумативно бездуховно време. Жените са горди, че техните образци не напомнят на музейни експонати, а греят със собствена светлина в днешния неонов свят. Многобройни са отзивите от изложбите, топлите думи, възхищението и преклонението пред красотата на творбите, излезли от златните женски ръце. Написаното от инж. Радослав Главчев от София на 20 март 1993 г. в най-голяма степен показва как хората оценяват извършеното от Клуба по битова култура: „Пристъпих в залата на изложбата Ви със свалена шапка. За мен изложбата Ви е **Храм на трудолюбието и вкуса на великотърновката**. От нищо - нещо. С фантазия и умения, предавани на внучка от баба – мост от хилядолетията и за хилядолетията – за да ни има и в бъдещето на тази ветровита стръмнина на Балканите. Ние сме нещо и вашата изложба го доказва! Поклон и благодарност.”.

Павлина Владева

*Председател на Клуб по битова култура „Надежда“ към Читалище
„Надежда - 1869“, Велико Търново, България*

Pavlina Vladeva

*Chairman of Club in domestic culture "Nadezda" at the Community centre
"Nadejda – 1869", Veliko Tarnovo, Bulgaria
e-mail: pvladeva@gmail.com*

<i>Научна поредица</i>	<i>Science series</i>
<i>Културно-историческо наследство:</i>	<i>Cultural and Historical Heritage:</i>
<i>опазване, представяне,</i>	<i>Preservation, Presentation,</i>
<i>дигитализация</i>	<i>Digitalization</i>
<i>Том 4, брой 1, 2018</i>	<i>Volume 4, Issue 1, 2018</i>

<i>Редактори</i>	<i>Editors</i>
<i>Петко Ст. Петков</i>	<i>Petko St. Petkov</i>
<i>Галина Богданова</i>	<i>Galina Bogdanova</i>

<i>Институт по математика и</i>	<i>Institute of Mathematics and</i>
<i>информатика, БАН</i>	<i>Informatics, BAS</i>

<i>РНБ „П. Р. Славейков”</i>	<i>RPL “P. R. Slaveykov”</i>
<i>Велико Търново, България</i>	<i>Veliko Tarnovo, Bulgaria</i>

ISSN: 2367-8038
Web: <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>